

1. KAPITOLA: Od doby římsko-germánské až do rozdělení franské říše v letech 843–870 5

Úvod – 1.1 Germáni – 1.2 Germáni a římská říše – 1.3 Armínus – 1.4 Limes – 1.5 Tacitova Germánie – 1.6 Germáni a křesťanství – 1.7 Stěhování národů – 1.8 Hunové – 1.9 Theoderich Veliký – 1.10 Frankové – 1.11 Chlodvík – 1.12 Merovejci – 1.13 Winfrid-Bonifác – 1.14 První Karlovci – 1.15 Langobardi – 1.16 Pipinova donace a církevní stát – 1.17 Karel Veliký – 1.18 Saské války – 1.19 Císařská korunovace – 1.20 Franská říše Karla Velikého – 1.21 Císařská falc v Cáchách – 1.22 Lenní systém a vrchnostenské zřízení – 1.23 Dělení říše v letech 843–870

2. KAPITOLA: Od vzniku německé říše do konce štaufského období (1254) 28

Úvod – 2.1 Vznik německé říše – 2.2 Kmenová vévodství – 2.3 Otoni – 2.4 Vikingové – Normani – 2.5 Bitva na Lechu – 2.6 Říšská církev – 2.7 Italská politika – 2.8 Salská dynastie – 2.9 Církevní reforma a nová zbožnost – 2.10 Boj o investituru – 2.11 Canossa – 2.12 Konkordát wormský – 2.13 Městská obec a svoboda městských obyvatel – 2.14 Křížové výpravy – 2.15 Štaufové – 2.16 Fridrich Barbarossa – 2.17 Opovědi (*Fehde*) a zemský mír (*landfríd*) – 2.18 Ministeriálové, nižší služební šlechta – 2.19 Rytířství – 2.20 Jindřich Lev – 2.21 Stav říšských knížat – 2.22 Spor o trůn – 2.23 Saské zrcadlo (*Sachsenspiegel*) – 2.24 Kolonizace a osidlování východních území – 2.25 Alžběta Durynská – 2.26 Řád německých rytířů

3. KAPITOLA: Pozdní středověk – od interregna do počátku novověku (1254–1517) 54

Úvod – 3.1 Interregnum – 3.2 Rodové království – 3.3 Rudolf Habsburský a rod Habsburků – 3.4 Švýcarské spříseženství – 3.5 Ludvík Bavor – 3.6 Karel IV. a rod Lucemburků – 3.7 Kurfiřti – 3.8 Zlatá bula – 3.9 Říšské sněmy – 3.10 Zemská vláda a zemští stavové – 3.11 Říšská města – 3.12 Městské svazy – 3.13 Hanza – 3.14 Velký mor – 3.15 Žebravé řády – 3.16 Kacíři – 3.17 University – 3.18 Rytíři a urození panoši – 3.19 Sedláci – 3.20 Čechy a cechovní boje – 3.21 Židé – 3.22 Západní schisma – 3.23 Kostnický koncil – 3.24 Jan Hus – 3.25 Mikuláš Kusánský – 3.26 Říšská reforma

4. KAPITOLA: Reformace a náboženské války (1517–1648) 78

Úvod – 4.1 Vynález knihtisku – 4.2 Humanismus a renesance – 4.3 Reforma církve – 4.4 Obchod s odpustky – 4.5 Luther –

4.6 Lutherovy teze a hlavní reformátorské spisy – 4.7 Světová říše Habsburků – 4.8 Fuggerové – 4.9 Karel V. – 4.10 Reformace – 4.11 Selská válka – 4.12 Zwingli – 4.13 Kalvín – 4.14 Augsburský náboženský mír – 4.15 Protireformace – 4.16 Inkvizice – 4.17 Procesy s čarodějnicemi – 4.18 Války s Turky – 4.19 Lancknechti – 4.20 Pražská defenestrace – 4.21 Třicetiletá válka – 4.22 Švédský král Gustav Adolf – 4.23 Albrecht z Valdštejna – 4.24 Vestfálský mír

5. KAPITOLA: Období absolutismu (1648–1789) 105

Úvod – 5.1 Ludvík XIV. a německé státy – 5.2 Merkantilismus – 5.3 Manufaktury – 5.4 Turci před Vídní – 5.5 Princ Evžen Savojský – 5.6 Braniborsko za „velkého kurfiřta“ – 5.7 August Silný – 5.8 Vojenský král Fridrich Vilém I. – 5.9 Fridrich Veliký – 5.10 Marie Terezie – 5.11 Slezské války – 5.12 Sedmiletá válka – 5.13 Osvícenství – 5.14 Osvícenský absolutismus – 5.15 Vnitřní kolonizace – 5.16 Josef II. – 5.17 Sídlní města – 5.18 Dělení Polska

6. KAPITOLA: Německo v období francouzské nadvlády (1798–1815) 125

Úvod – 6.1 Francouzská revoluce a Němci – 6.2 Revoluční války – 6.3 Kanonáda u Valmy – 6.4 Nové uspořádání Německa v napoleonské éře – 6.5 Základní výnos říšské deputace – 6.6 Rýnský spolek – 6.7 Vzestup Bavorska za vlády Montgelase – 6.8 Konec Svaté říše římské národa německého – 6.9 Tylžský mír – 6.10 Kontinentální blokáda – 6.11 Pruské reformy – 6.12 Osvobození rolnictva – 6.13 Svobodný pán Stein a kníže Hardenberg – 6.14 Tažení do Ruska – 6.15 Osvobozovací války – 6.16 Bitva národů u Lipska – 6.17 Waterloo – 6.18 Vídeňský kongres

7. KAPITOLA: Restaurace a revoluce (1815–1850) 144

Úvod – 7.1 Německý spolek – 7.2 Svatá aliance – 7.3 Německé buršenshafty – 7.4 Wartburská slavnost – 7.5 Karlovarská usnesení – 7.6 Restaurace – 7.7 Metternich – 7.8 Pronásledování demagogů – 7.9 Hamburská slavnost – 7.10 Liberalismus – 7.11 Nacionalismus – 7.12 Friedrich List – 7.13 Německý celní spolek – 7.14 Železnice – 7.15 Povstání tkalců – 7.16 Hladomory a vystěhovalectví – 7.17 Březnová revoluce – 7.18 Frankfurtské Národní shromáždění – parlament v kostele sv. Pavla – 7.19 Frankfurtská říšská ústava – 7.20 Velkoněmecké nebo maloněmecké řešení? – 7.21 Komunistický manifest

8. KAPITOLA: Reakce a Bismarckova doba (1850–1890) 162

Úvod – 8.1 Trojtřídní volební právo v Prusku – 8.2 Vzorová liberální země Bádensko – 8.3 Prusko-rakouský dualismus – 8.4 Průmyslová

revoluce – 8.5 Sociální otázka – 8.6 Karel Marx – 8.7 Socialismus –
 8.8 Dělnické hnutí – 8.9 Politické strany a Německá pokroková strana –
 8.10 Ústavní konflikt v Prusku – 8.11 Otto von Bismarck – 8.12 Sjezd
 německých panovníků ve Frankfurtu – 8.13 Otázka Šlesvicka
 a Holštýnska a německo-dánská válka – 8.14 Prusko-rakouská válka
 a bitva u Hradce Králové – 8.15 Severoněmecký spolek – 8.16 Rozkol
 mezi liberály – 8.17 Rakousko-uherské vyrovnání – 8.18 Jihoněmecké
 státy a Bismarckova politika sjednocení – 8.19 Živnostenská svoboda
 a odbory – 8.20 Emžská depeše – 8.21 Německo-francouzská válka –
 8.22 Založení Německé říše – 8.23 Říšská ústava – 8.24 Říšská země
 Alsasko-Lotrinsko – 8.25 Gründerské období – 8.26 „Kulturkampf“ –
 8.27 Centrum – 8.28 Sociální demokracie – 8.29 August Bebel –
 8.30 Zákon proti socialistům – 8.31 Družstevnictví – 8.32 Sociální
 zákonodárství a dělnické pojištění – 8.33 Bismarckova spojenecká
 politika – 8.34 Berlínský kongres – 8.35 Zajišťovací smlouva –
 8.36 Německé kolonie a Bismarckova koloniální politika –
 8.37 Bismarckovo propuštění

9. KAPITOLA: Vilémovská doba a první světová válka 198

Úvod – 9.1 Vilém II. – 9.2 „Nový kurs“ – 9.3 Imperialismus –
 9.4 Všeněmecký spolek – 9.5 Militarismus – 9.6 Námořní zákony
 a budování námořní flotily – 9.7 Bagdádská železnice –
 9.8 Schlieffenův plán – 9.9 Mírová konference v Haagu – 9.10 „Aféra
 Daily Telegraph“ – 9.11 Marocká krize a „Panterův skok“ –
 9.12 Mnohonárodnostní stát Rakousko-Uhersko a balkánské války –
 9.13 Sarajevský atentát – 9.14 Červencová krize 1914 a začátek
 války – 9.15 Hradní mír – 9.16 Bitva na Marne – 9.17 Tannenberg –
 9.18 Zákopová válka a materiálové bitvy – 9.19 Verdun – 9.20 Válečné
 cíle – 9.21 Třetí vrchní vojenské velení – 9.22 Řepná zima –
 9.23 Ponorková válka – 9.24 Vstup USA do války – 9.25 Mírová
 rezoluce – 9.26 Ruská revoluce a brestlitevský mír – 9.27 Čtrnáct
 bodů prezidenta Wilsona – 9.28 Jarní ofenzíva – 9.29 Nabídka
 příměří – 9.30 Erich Ludendorff – 9.31 Parlamentarizace –
 9.32 Povstání námořníků – 9.33 Příměří

10. KAPITOLA: Výmarská republika 229

Úvod – 10.1 9. listopad 1918 – 10.2 Rada lidových pověřenců –
 10.3 Svaz Spartakovců – 10.4 Republika rad – 10.5 Národní
 shromáždění – 10.6 Friedrich Ebert – 10.7 Výmarská ústava –
 10.8 Říšský prezident – 10.9 Výmarská koalice – 10.10 Parlamentní
 systém a politické strany výmarské republiky – 10.11 Versailleská
 smlouva – 10.12 Článek o válečných škodách (čl. 231) –
 10.13 Legenda o „ráně dýkou“ do zad – 10.14 Sbory dobrovolníků
 (*Freikorps*) – 10.15 Kappův puč – 10.16 Reichswehr –
 10.17 Komunistická strana Německa (KPD) – 10.18 Reparace –
 10.19 Rapallo – 10.20 Obsazení Porúří – 10.21 Inflace – 10.22 Rentová

marka – 10.23 Hitlerův puč – 10.24 Dawesův plán – 10.25 Gustav Stresemann – 10.26 Locarno – 10.27 Společnost národů – 10.28 Kellogův pakt – 10.29 Paul von Hindenburg – 10.30 Youngův plán – 10.31 Vyklizení Porýní – 10.32 Světová hospodářská krize – 10.33 Heinrich Brüning – 10.34 Harzburská fronta – 10.35 Nacionálněsocialistická německá dělnická strana (NSDAP) – 10.36 Prezidentský režim – 10.37 Říšská exekuce proti Prusku

11. KAPITOLA: Třetí říše 262

Úvod – 11.1 30. leden 1933 - „uchopení moci“ – 11.2 Adolf Hitler – 11.3 Požár Říšského sněmu – 11.4 Postupimský den – 11.5 Zmocňovací zákon – 11.6 Centralizace státní správy – 11.7 Říšský konkordát – 11.8 Vyznávající církev – 11.9 Německá pracovní fronta – 11.10 Hermann Göring – 11.11 Pálení knih – 11.12 Hitlerova mládež – 11.13 „Röhmův puč“ – 11.14 Joseph Goebbels – 11.15 Říšské stranické sjezdy – 11.16 Norimberské zákony – 11.17 „Křišťálová noc“ – 11.18 Obsazení Porýní – 11.19 Osa Berlín - Řím – 11.20 Pakt proti Kominterně – 11.21 Čtyřletý plán – 11.22 Říšská pracovní služba – 11.23 Branná moc (*Wehrmacht*) – 11.24 Připojení Rakouska (*Anschluss*) – 11.25 Mnichovská dohoda – 11.26 Protektorát Čechy a Morava – 11.27 Pakt Hitlera se Stalinem – 11.28 Přepadení Polska – 11.29 Generální gouvernement – 11.30 Politika „životního prostoru“ – 11.31 Heinrich Himmler a SS – 11.32 Tažení do Francie – 11.33 Letecká bitva o Anglii – 11.34 Atlantická charta – 11.35 Plán Barbarossa – 11.36 Hitlerovo vypovězení války USA – 11.37 Africké tažení – 11.38 Konference ve Wannsee a „konečné řešení židovské otázky“ – 11.39 Koncentrační tábory – 11.40 Osvětim – 11.41 Stalingrad – 11.42 „Totální válka“ – 11.43 Hnutí odporu – 11.44 Invaze v Normandii – 11.45 20. červenec 1944 – 11.46 Lidový soud – 11.47 Letecká válka nad Německem – 11.48 Jaltská konference – 11.49 Lidová domobrana (*Volkssturm*) – 11.50 Hitlerova politická závěť – 11.51 Bezpodmínečná kapitulace

12. KAPITOLA: Nový začátek (1945–1949) 314

Úvod – 12.1 Zhroucení – 12.2 Spojenecká kontrolní rada – 12.3 Okupační zóny a vznik zemí – 12.4 Konference v Postupimi a Postupimské dohody – 12.5 Vyhnání (odsun) – 12.6 Norimberský proces s válečnými zločinci – 12.7 Denacifikace – 12.8 Demokratizace a vznik politických stran – 12.9 CDU/CSU – 12.10 FDP/LDPD – 12.11 Kurt Schumacher – 12.12 SED – 12.13 Dvojzóna (Bizonie) – 12.14 Socialistická nebo kapitalistická cesta? – 12.15 „Studená válka“ a rozdělení Německa – 12.16 Mnichovská konference předsedů vlád – 12.17 Černý trh – 12.18 Marshallův plán – 12.19 Měnová reforma – 12.20 Blokáda Berlína – 12.21 Parlamentní rada – 12.22 Německá lidová rada

Úvod – 13.1 Základní zákon – 13.2 Spolková republika Německo -
politický systém – 13.3 Spolkový prezident a Spolkové
shromáždění – 13.4 Konrad Adenauer – 13.5 První Adenauerova
vláda – 13.6 Theodor Heuss – 13.7 Okupační statut –
13.8 Petersberská dohoda – 13.9 Německá demokratická republika -
politický systém – 13.10 Schumanův plán a Montánní unie –
13.11 Evropská rada – 13.12 Obchod mezi zónami – 13.13 Náhrady
škod – 13.14 Sociální bytová výstavba – 13.15 Právo na
spolurozhodování a zákon o vnitropodnikových pravidlech –
13.16 Generální smlouva – 13.17 Evropské obranné společenství
(EOS) – 13.18 17. červen 1953 – 13.19 Severoatlantický pakt
(NATO) – 13.20 Západoevropská unie (WEU) – 13.21 Varšavská
smlouva – 13.22 Zákaz komunistické strany (KPD) –
13.23 Svobodná německá mládež (FDJ) – 13.24 Plánované
hospodářství – 13.25 Sociálně tržní hospodářství –
13.26 Odškodnění postižených osob – 13.27 Dynamický důchod –
13.28 Hallsteinova doktrína – 13.29 Bundeswehr – 13.30 Národní
lidová armáda – 13.31 Opozice v SED – 13.32 Evropské hospodářské
společenství (EHS) – 13.33 Boj proti atomové smrti –
13.34 Rapackého plán – 13.35 Berlínské ultimatum –
13.36 Godesberský program – 13.37 Zemědělská výrobní družstva
(LPG) – 13.38 Uprchlíci z NDR – 13.39 Walter Ulbricht –
13.40 13. srpen 1961: stavba berlínské zdi

**14. KAPITOLA: Od stavby berlínské zdi k uzavření smlouvy
o zásadách vztahů SRN a NDR (1961–1972) 377**

Úvod – 14.1 „Aféra Spiegel“ – 14.2 Německo-francouzská smlouva –
14.3 „Nový ekonomický systém“ NDR – 14.4 Dohoda
o propustkách – 14.5 Osvětimský proces a vyrovnávání s minulostí –
14.6 Ludwig Erhard – 14.7 Velká koalice – 14.8 Kurt Georg
Kiesinger – 14.9 Herbert Wehner – 14.10 Zákon o stabilitě –
14.11 Dohodovací řízení – 14.12 NPD a pravicový radikálismus –
14.13 Zahraniční dělníci – 14.14 „Socialistický stát německého
národa“ – 14.15 Studentské nepokoje a mimoparlamentní opozice –
14.16 Ústavní zákony pro případ výjimečného (nouzového) stavu –
14.17 Sociálně-liberální koalice a střídání u moci – 14.18 Willy
Brand – 14.19 Walter Scheel – 14.20 Východní politika –
14.21 Setkání Brandta a Stopha v Erfurtu a Kasselu –
14.22 Moskevská smlouva – 14.23 Varšavská smlouva –
14.24 Dohoda čtyř mocností o Berlíně – 14.25 Dohoda o tranzitním
průjezdu – 14.26 Zákon o vnitropodnikových pravidlech z roku
1972 – 14.27 Hlasování o důvěře spolkovému kancléři Brandtovi –
14.28 Vnitropolitický boj o východní politiku – 14.29 Smlouva
o dopravě – 14.30 Smlouva o zásadách vztahů mezi SRN a NDR

Úvod – 15.1 „Výnos proti radikálům“ – 15.2 Evropské společenství (ES) a evropská devítka – 15.3 Přijetí obou německých států do OSN – 15.4 Ropná krize – 15.5 Pražská smlouva – 15.6 Ústava NDR – 15.7 Erich Honecker – 15.8 Guillaumova aféra – 15.9 Helmut Schmidt – 15.10 Hans-Dietrich Genscher – 15.11 Terorismus – 15.12 Stammheimské procesy proti členům RAF – 15.13 Helsinská konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě – 15.14 Ekonomické porady na nejvyšší úrovni – 15.15 Hnutí žen – 15.16 Paragraf 218 – 15.17 Zákon o spoluúčasti na rozhodování z roku 1976 – 15.18 Konflikt Sever - Jih a německá rozvojová politika – 15.19 Občanské iniciativy – 15.20 Energetická politika a jaderná energie – 15.21 Alternativní hnutí – 15.22 Zelení – 15.23 Konec hospodářského růstu a ochrana životního prostředí – 15.24 Hospodářská krize a nezaměstnanost – 15.25 Německo-německá odpovědnost – 15.26 Franz Josef Strauss – 15.27 „Obrat“ v Bonnu v roce 1982 – 15.28 Helmut Kohl – 15.29 Mírové hnutí – 15.30 Dvojí usnesení NATO a diskuse o rozmístění raket – 15.31 Flickova aféra a aféra kolem sponzorování politických stran – 15.32 Richard von Weizsäcker – 15.33 8. květen 1985 - problematický výroční den

16. KAPITOLA: Přelom (1985–1990) 441

Úvod – 16.1 Politika drobných kroků a partnerství měst – 16.2 Gorbačovova „perestrojka“ a NDR – 16.3 Hnutí proti atomové energii po katastrofě v Černobylu a protesty proti stavbě WAA Wackersdorf – 16.4 Na cestě k vnitřnímu trhu Evropského společenství - ES a RVHP – 16.5 Státní návštěva Ericha Honeckera v Bonnu – 16.6 Barschelova aféra – 16.7 Oslavy 750. výročí v západní a východní části Berlína – 16.8 Smlouva INF a německé státy – 16.9 Vystěhovalci – 16.10 Vzpomínkové oslavy Rosy Luxemburgové ve východním Berlíně - zatýkání a vystěhovávání – 16.11 Zasedání KBSE ve Vídni – 16.12 Opozice pod záštitou evangelické církve – 16.13 Obsazení velvyslanectví jako prostředek vymáhání povolení k odjezdu – 16.14 Masový útěk obyvatel NDR přes Maďarsko – 16.15 Čtyřicáté výročí NDR - mohutné nasazení bezpečnostních sil – 16.16 Honeckerovo odstoupení vynucené masovými demonstracemi – 16.17 9. listopad 1989: otevření hranic a nová svoboda cestování – 16.18 Desetibodový plán spolkového kancléře – 16.19 Zhroucení režimu SED a přechodná vláda Hanse Modrowa – 16.20 Formování opozice a „kulatý stůl“ – 16.21 Setkání Kohla a Modrowa v Drážďanech a Bonnu – 16.22 Otevření Braniborské brány a nová úloha Berlína – 16.23 Státní bezpečnost a zděděné břímě materiálů Stasi – 16.24 Německá otázka a světové mocnosti - rozhovory „dva plus čtyři“ – 16.25 Garantování polských

západních hranic – 16.26 Volby do Lidové sněmovny 18. března
 1990 – 16.27 Měnová, hospodářská a sociální unie a smlouva
 o sjednocení – 16.28 Smlouva o státní suverenitě a sjednocení
 Německa

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO PO SJEDNOCENÍ (1990-1998) 465

DODATKY

Chronologický přehled významných dat	483
Přehled panovníků, prezidentů a říšských kancléřů	514
Literatura	554
Seznam zkratek	564
Rejstřík	567
Obsah	597